

My Personal Anthology of Marathi Poems

Contents

शिशिरागम.....	2
कितीतरी दिवसात.....	3

शिशिरागम

कवी: बा.सी.मर्ढेकर

शिशिरर्तुच्या पुनरागमे
एकेक पान गळावया,
का लागता मज येतसे
न कळे उगाच रडावया

पानांत जी निजली इथे
इवली सुकोमल पाखरे,
जातील सांग आता कुठे?
निष्पर्ण झाडित कांपरे!

फुलली असेल तुझ्या परी
बागेतली बकुलावली,
वाळूत निर्झर-बासरी
किति गोड ऊब महीतली!

येतील ही उडुनी तिथे
इवली सुकोमल पाखरे,
पानांत जी निजली इथे
निष्पर्ण झाडित कांपरे!

पुसतो सुहास, स्मरूनिया
तुज आसवे, जरि लागले,
एकेक पान गळाव्या
शिशिरर्तुच्या पुनरागमे

टीप: तशी ही कविता समजायला सोपी आहे. कवीची प्रेयसी (जिचा उल्लेख "सुहास" असा केला आहे) ती कुठेतरी दूर आहे. आणि तिच्या बकुळफुलांच्या बागेत प्रेमाची ऊब आहे, झुळझुळत्या झऱ्याचे संगीत आहे. इथली पाखरे उडून तिकडे जातील असे कवी म्हणतो. पण "माझे काय?" असा प्रश्न कवीने अश्रू पुसत सुहासची आठवण करीत केला आहे. ("सुहास" नाव वापरल्यामुळे लिहिणारी व्यक्ती ती किंवा तो दोन्ही असू शकते!)

शब्दार्थ: मही - पृथ्वी, निर्झर - झरा

कितीतरी दिवसात

- बा. सी . मर्ढेकर

कितीतरी दिवसात नाही चांदण्यात गेलो ;
कितीतरी दिवसात, नाही नदीत डुंबलो

खुल्या चांदण्याची ओढ, आहे माझी हि जुनीच ;
आणि वाहत्या पाण्याची, शीळ ओळखीची तीच

केंव्हातरी चांदण्यात, पुन्हा जाईन निर्भय ;
गावाकाठच्या नदीत, होईन मी जलमय

आज अंतरात भीती, खुल्या चांदण्याची थोडी ;
अन नदीचा प्रवाह, अंगावर काटा काढी

बरा म्हणून हा इथे, दिवा पारवा पाऱ्याचा;
बरी तोतऱ्या नळाची, शिरी धार, मुखी ऋचा .

टीप: ही कविता तशी समजायला अगदी सोपी आहे. कवीला बालपणच्या ग्रामीण जीवनाची ओढ आहे - जिच्यात नदीत डुंबणे आहे, चांदण्यात फिरणे आहे. शहरी जीवनाचा कृत्रिमपणा नकोसा होऊन या रम्य गोष्टींची पुन्हा आस लागलीय. हे सगळे सोडून मोकळ्या हवेत फिरण्याचा निश्चय कवी बोलून दाखवतो. पण त्याचबरोबर एक विचित्र भीतीही प्रकट करतो. शहरी जीवनाच्या कोतेपणाची - ते कृत्रिम दिव्यांचे चांदणे, पिरपिरीत नळातून येणारे पाणी - इतकी सवय झालीय की खुले चांदणे आणि नदीचा स्वैर प्रवाह झेपेल की नाही अशा विचारांनी पोटात गोळा येतोय. शेवटी चालले आहे हे बरे चाललेय असा चामडीबचावू पवित्रा कवी घेतो. शहरी माणसाच्या मानसिक दारिद्र्याचे व असाह्य अवस्थेचे चित्रण कवीने या मोजक्या शब्दात केले आहे.